ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 10ης Δεκεμβρίου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης — Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις — Κανονισμός (ΕΚ) 864/2007 — Άρθρο 4, παράγραφος 1 — Έννοιες της "χώρας στην οποία επέρχεται η ζημία", της "ζημίας" και των "εμμέσων αποτελεσμάτων του ζημιογόνου γεγονότος" — Ζημία την οποία υφίσταται προσωπικά μέλος της οικογενείας θανόντος σε τροχαίο ατύχημα — Εφαρμοστέο δίκαιο»

Στην υπόθεση C-350/14,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunale di Trieste (πρωτοβάθμιο δικαστήριο της Τεργέστης, Ιταλία) με απόφαση της 10ης Ιουλίου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 21 Ιουλίου 2014, στο πλαίσιο της δίκης

Florin Lazar,

κατά

Allianz SpA,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen, πρόεδρο του τρίτου τμήματος, προεδρεύοντα του τετάρτου τμήματος, J. Malenovský, M. Safjan (εισηγητή), A. Prechal και K. Jürimäe, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Wahl

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— οι L. Lazar και G. Chiturlas, εκπροσωπούμενες από τον M. Bonito, avvocato,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον G. Eberhard,

— η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους L. Inez Fernandes και A. Fonseca Santos,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους L. Cappelletti και M. Wilderspin,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2015,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές («Ρώμη ΙΙ») (ΕΕ L 199, σ. 40, στο εξής: κανονισμός Ρώμη ΙΙ).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Florin Lazar, κατοίκου Ρουμανίας, και της ιταλικής ασφαλιστικής εταιρίας Allianz SpA σχετικά με αποζημίωση αφορώσα περιουσιακή και μη περιουσιακή ζημία που αυτός υπέστη λόγω του θανάτου της θυγατέρας του σε τροχαίο ατύχημα που συνέβη στην Ιταλία.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός Ρώμη ΙΙ

3 Κατά την αιτιολογική σκέψη 7 του κανονισμού Ρώμη ΙΙ:

«Το ουσιαστικό πεδίο εφαρμογής και οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού θα πρέπει να συνάδουν προς τον κανονισμό (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις [(ΕΕ 2001, L 12, σ. 1, στο εξής: κανονισμός Βρυξέλλες Ι)] και προς τα νομοθετήματα σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές.»

4 Οι αιτιολογικές σκέψεις 16 και 17 του κανονισμού έχουν ως εξής:

«(16) Η ύπαρξη ενιαίων κανόνων αναμένεται να βελτιώσει την προβλεψιμότητα των δικαστικών αποφάσεων και να εξασφαλίσει εύλογη ισορροπία μεταξύ των συμφερόντων του φερομένου ως υπαιτίου και του ζημιωθέντος. Η σύνδεση με τη χώρα στην οποία επήλθε η άμεση ζημία (lex loci damni) εξισορροπεί κατά δίκαιο τρόπο τα συμφέροντα του φερομένου ως υπαιτίου και του ζημιωθέντος, και επίσης αντικατοπτρίζει τον σύγχρονο τρόπο προσέγγισης του ζητήματος της αστικής ευθύνης καθώς και την ανάπτυξη των συστημάτων αντικειμενικής ευθύνης.

(17) Το εφαρμοστέο δίκαιο θα πρέπει να ορίζεται βάσει του τόπου επέλευσης της ζημίας, ασχέτως της χώρας ή των χωρών όπου θα μπορούσαν να επέλθουν οι έμμεσες συνέπειες. Συνεπώς, σε περιπτώσεις προσωπικής ή περιουσιακής ζημίας, η χώρα επέλευσης της ζημίας θα πρέπει να είναι η χώρα στην οποία επήλθε η προσωπική ή η περιουσιακή ζημία, αντιστοίχως.»

5 Το άρθρο 2 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Εξωσυμβατικές ενοχές», ορίζει, στην παράγραφο 1, τα ακόλουθα:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, η έννοια της ζημίας περικλείει όλες τις συνέπειες των αδικοπραξιών, του αδικαιολογήτου πλουτισμού, της διοίκησης αλλοτρίων ή της ευθύνης κατά τις διαπραγματεύσεις (culpa in contrahendo).»

6 Στο κεφάλαιο ΙΙ του κανονισμού Ρώμη ΙΙ, σχετικό με το ζημιογόνο γεγονός, περιλαμβάνεται το άρθρο 4 αυτού, με τίτλο «Γενικός κανόνας». Το άρθρο αυτό έχει ως εξής:

«1. Το εφαρμοστέο δίκαιο επί εξωσυμβατικής ενοχής η οποία απορρέει από αδικοπραξία είναι το δίκαιο της χώρας στην οποία επέρχεται η ζημία, ανεξαρτήτως της χώρας στην οποία έλαβε χώρα το ζημιογόνο γεγονός καθώς και της χώρας ή των χωρών στις οποίες το εν λόγω γεγονός παράγει έμμεσα αποτελέσματα, εκτός αν ορίζεται άλλως στον παρόντα κανονισμό.

2. Ωστόσο, αν ο φερόμενος ως υπαίτιος και ο ζημιωθείς έχουν, κατά τον χρόνο επέλευσης της ζημίας, τη συνήθη διαμονή τους στην ίδια χώρα, εφαρμόζεται το δίκαιο της χώρας αυτής.

3. Εάν, από το σύνολο των περιστάσεων, συνάγεται ότι η αδικοπραξία εμφανίζει προδήλως στενότερο δεσμό με χώρα άλλη από εκείνη που ορίζεται στις παραγράφους 1 και 2, εφαρμόζεται το δίκαιο της χώρας αυτής. Ο προδήλως στενότερος δεσμός με άλλη χώρα μπορεί να βασίζεται ιδίως σε προϋπάρχουσα σχέση μεταξύ των μερών, όπως σύμβαση, η οποία συνδέεται στενά με την εν λόγω αδικοπραξία.»

7 Κατά το άρθρο 15, αντιστοίχως στοιχεία γ′ και στ′, του κανονισμού Ρώμη ΙΙ, το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές δυνάμει του κανονισμού αυτού περιλαμβάνει ρύθμιση σχετική με «την ύπαρξη, τον χαρακτήρα και την αποτίμηση των ζημιών ή της επιδιωκόμενης αποκατάστασης της ζημίας» και με «τα πρόσωπα που δικαιούνται αποκατάστασης της προσωπικής ζημίας που υπέστησαν».

Οι κανονισμοί Βρυξέλλες Ι και (ΕΕ) 1215/2012

8 Το κεφάλαιο ΙΙ του κανονισμού Βρυξέλλες Ι, που θέτει τους κανόνες περί προσδιορισμού του αρμοδίου δικαστηρίου, περιλαμβάνει ένα τμήμα 2 σχετικό με τις «[ε]ιδικές δικαιοδοσίες». Στο εν λόγω τμήμα περιλαμβάνεται το άρθρο 5 του κανονισμού αυτού, που ορίζει τα εξής, στο σημείο 3:

«Πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μέλος:

[…]

3) ως προς ενοχές εξ αδικοπραξίας ή οιονεί αδικοπραξίας, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιογόνο γεγονός».

9 Ο κανονισμός αυτός αντικαταστάθηκε, από τις 10 Ιανουαρίου 2015, με τον κανονισμό (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ L 351, σ. 21), που περιλαμβάνει ένα άρθρο 7, σημείο 2, ταυτόσημο προς αυτό του άρθρου 5, σημείο 3, του κανονισμού Βρυξέλλες Ι.

Το ιταλικό δίκαιο

10 Όπως εξέθεσε το αιτούν δικαστήριο, το Corte suprema di cassazione (ιταλικό ανώτατο ακυρωτικό) έχει ερμηνεύσει τα άρθρα 2043 και 2059 του αστικού κώδικα υπό την έννοια ότι τα μέλη της οικογενείας του θανόντος δικαιούνται, jure proprio, αποκατάσταση της περιουσιακής και μη περιουσιακής ζημίας τους. Όσον αφορά τη μη περιουσιακή ζημία, μπορούν να αναγνωρίζονται συναφώς οι ακόλουθες ζημίες: η βλάβη της υγείας (ιατρικώς διαπιστωθείσα βλάβη), η ηθική βλάβη (ψυχική οδύνη) και η ζημία στις κοινωνικές σχέσεις (σημαντική αλλοίωση των συνθηκών της καθημερινής ζωής).

11 Το δικαστήριο αυτό εξέθεσε επίσης ότι, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 283, παράγραφος 1, του κώδικα ιδιωτικών ασφαλίσεων, όταν το όχημα που προκάλεσε τη ζημία είναι άγνωστο, το ταμείο εγγυήσεως για τα θύματα τροχαίων (Fondo di garanzia per le vittime della strada) καταβάλλει αποζημίωση για τις ζημίες που προκαλούνται από τροχαίο ατύχημα μέσω ειδικώς καθοριζόμενων ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

12 Από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι ο F. Lazar, Ρουμάνος υπήκοος, ζήτησε αποκατάσταση της περιουσιακής και μη περιουσιακής ζημίας που υπέστη λόγω του θανάτου της θυγατέρας του, Ρουμάνας υπηκόου κατοίκου Ιταλίας, σε τροχαίο ατύχημα εντός του κράτους μέλους αυτού, προκληθέν από άγνωστο όχημα.

13 Η σχετική αγωγή ασκήθηκε κατά της ασφαλιστικής εταιρίας Allianz SpA την οποία είχε καθορίσει ως αρμόδια το ταμείο εγγυήσεως για τα θύματα τροχαίων.

14 Η μητέρα και η γιαγιά του θύματος, αμφότερες Ρουμάνες υπήκοοι που κατοικούν στην Ιταλία, παρενέβησαν επίσης στη διαφορά και ζήτησαν την αποκατάσταση των περιουσιακών και μη περιουσιακών ζημιών που υπέστησαν λόγω του θανάτου του ως άνω θύματος.

15 Κατά το αιτούν δικαστήριο, δεδομένου ότι οι ενάγοντες ζητούν αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν προσωπικά λόγω του θανάτου μέλους της οικογένειάς τους, πρέπει να διευκρινιστεί αν η ζημία αυτή συνιστά «ζημία» υπό την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, του κανονισμού Ρώμη ΙΙ, ή έμμεσο αποτέλεσμα του ζημιογόνου γεγονότος, υπό την έννοια της ίδιας διατάξεως.

16 Από την απάντηση στο ερώτημα αυτό εξαρτάται το ουσιαστικό δίκαιο που πρέπει να εφαρμόσει το αιτούν δικαστήριο για να μπορέσει να αποφανθεί επί της υπάρξεως και επί του αποζημιώσιμου χαρακτήρα των ζημιών που προβάλλει ενώπιόν του ο κάτοικος Ρουμανίας ενάγων. Το δικαστήριο αυτό εκθέτει συναφώς λόγους για τους οποίους ενδέχεται να έχει εφαρμογή, στην εκκρεμή ενώπιόν του διαφορά, τόσο το ιταλικό όσο και το ρουμανικό δίκαιο.

17 Έτσι, κατά το ιταλικό δίκαιο, η ζημία που προκύπτει από τον θάνατο μέλους της οικογενείας είναι άμεση ζημία του μέλους της οικογενείας λαμβάνουσα, ιδίως, τη μορφή προσβολής του δικαιώματος της προσωπικότητας. Κατά συνέπεια, ο ενάγων προβάλλει στη διαφορά της κύριας δίκης ζημία η οποία, βάσει του εθνικού αυτού δικαίου, πρέπει να λογίζεται ως προσωπική του ζημία και ως ζημία που αποτελεί υλική συνέπεια του θανάτου του μέλους της οικογένειάς του. Σε άλλες ευρωπαϊκές έννομες τάξεις, αντιθέτως, το είδος αυτό ζημίας δεν αναγνωρίζεται με τον ίδιο τρόπο.

18 Έτσι, μολονότι, κατά το ιταλικό δίκαιο, πρόκειται για άμεση ζημία, την οποία υφίσταται άτομο έλκον δικαιώματα λόγω του θανάτου μέλους της οικογένειάς του, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του Δικαστηρίου περί του κανονισμού Βρυξέλλες Ι, το δικαίωμα αποκαταστάσεως της ζημίας αυτής μπορεί να λογίζεται, υπό την έννοια του κανονισμού Ρώμη ΙΙ, ως «έμμεσο αποτέλεσμα» του αρχικού ζημιογόνου γεγονότος, ήτοι του τροχαίου ατυχήματος.

19 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunale di Trieste αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«Πώς πρέπει να ερμηνευθεί το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού [Ρώμη ΙΙ] κατά το οποίο "το εφαρμοστέο δίκαιο επί εξωσυμβατικής ενοχής η οποία απορρέει από αδικοπραξία είναι το δίκαιο της χώρας στην οποία επέρχεται η ζημία"; Συγκεκριμένα:

1) Πώς πρέπει να ερμηνευθεί η έννοια του "τόπου στον οποίο έλαβε χώρα το ζημιογόνο γεγονός" κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού [Ρώμη ΙΙ], σε περίπτωση αγωγής αποζημιώσεως για περιουσιακή και μη περιουσιακή ζημία την οποία άσκησαν συγγενείς θανόντος σε τροχαίο ατύχημα το οποίο έλαβε χώρα στο κράτος του δικάζοντος δικαστηρίου, όταν αυτά τα μέλη της οικογένειας κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και υπέστησαν στο κράτος αυτό την εν λόγω ζημία;

2) Μήπως, για τους σκοπούς εφαρμογής του άρθρου 4, παράγραφος 1, του κανονισμού [Ρώμη ΙΙ], η περιουσιακή και μη περιουσιακή ζημία που υπέστησαν, στο κράτος κατοικίας τους, συγγενείς θανόντος σε τροχαίο ατύχημα, το οποίο έλαβε χώρα στο κράτος του δικάζοντος δικαστηρίου, πρέπει να χαρακτηριστεί ως "ζημία" υπό την έννοια του πρώτου μέρους του άρθρου 4, παράγραφος 1, ή ως "έμμεσα αποτελέσματα" υπό την έννοια του δεύτερου μέρους της ίδιας διατάξεως;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

20 Με τα ερωτήματά του, που πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού Ρώμη ΙΙ έχει την έννοια, προς προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου σε εξωσυμβατική ενοχή προκύπτουσα από τροχαίο ατύχημα, ότι οι ζημίες που συνδέονται με τον θάνατο ατόμου εξαιτίας ενός τέτοιου ατυχήματος εντός του κράτους μέλους του δικάζοντος δικαστηρίου, τις οποίες υφίστανται οι οικείοι του θύματος αυτού που κατοικούν εντός άλλου κράτους μέλους, πρέπει να χαρακτηρίζονται ως «ζημίες» ή ως «έμμεσα αποτελέσματα» του ως άνω ατυχήματος, υπό την έννοια της εν λόγω διατάξεως.

21 Εισαγωγικώς, πρέπει να υπομνησθεί, όσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 1, του κανονισμού Ρώμη ΙΙ, ότι από τις επιταγές τόσο της ενιαίας εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης όσο και της αρχής της ισότητας προκύπτει ότι το γράμμα διατάξεως του δικαίου της Ένωσης που δεν περιέχει ρητή παραπομπή στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό της έννοιας και του περιεχομένου της πρέπει κανονικά να ερμηνεύεται, σε ολόκληρη την Ένωση, κατά τρόπο αυτοτελή και ενιαίο (βλ., επ' αυτού, απόφαση Kásler και Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, σκέψη 37). Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, συναφώς, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της οικείας διατάξεως αλλά και το γενικό πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος (απόφαση Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, σκέψη 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

22 Επ' αυτού, πρέπει να σημειωθεί ότι, κατά το άρθρο 2 του κανονισμού Ρώμη ΙΙ, η «έννοια της ζημίας περικλείει όλες τις συνέπειες των αδικοπραξιών».

23 Ωστόσο, προς προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου σε εξωσυμβατική ενοχή απορρέουσα από αδικοπραξία, το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού ορίζει ως εφαρμοστέο το δίκαιο της χώρας όπου επέρχεται «η ζημία», ανεξαρτήτως της χώρας στην οποία συνέβη το γενεσιουργό γεγονός της ζημίας αυτής και εκείνης ή εκείνων στις οποίες επέρχονται «έμμεσα αποτελέσματα» του γεγονότος αυτού. Η ζημία που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, προς προσδιορισμό του τόπου στον οποίο επέρχεται η ζημία, είναι η άμεση ζημία, όπως τούτο προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 16 του εν λόγω κανονισμού.

24 Σε περιπτώσεις προσωπικής ή περιουσιακής ζημίας, ο νομοθέτης της Ένωσης διευκρίνισε, στην αιτιολογική σκέψη 17 του κανονισμού Ρώμη ΙΙ, ότι η χώρα όπου επέρχεται η άμεση ζημία είναι η χώρα εντός της οποίας προκλήθηκε η προσωπική ή η περιουσιακή ζημία.

25 Επομένως, όταν είναι δυνατό να προσδιοριστεί η επέλευση άμεσης ζημίας, πράγμα το οποίο συνήθως συμβαίνει στα τροχαία ατυχήματα, ο τόπος της άμεσης ζημίας είναι το κρίσιμο συνδετικό στοιχείο για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου, ανεξαρτήτως των εμμέσων αποτελεσμάτων του ατυχήματος αυτού. Εν προκειμένω, η ως άνω ζημία αποτελείται από τις σωματικές βλάβες που προκαλέσαν τον θάνατο της θυγατέρας του F. Lazar, αυτή δε η ζημία επήλθε, κατά το αιτούν δικαστήριο, στην Ιταλία. Οι ζημίες που υπέστησαν οι οικείοι του θύματος πρέπει να λογίζονται ως έμμεσα αποτελέσματα του επίμαχου ατυχήματος της κύριας δίκης, υπό την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, του κανονισμού Ρώμη ΙΙ.

26 Η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται από το άρθρο 15, στοιχείο στ′, του εν λόγω κανονισμού, που προβλέπει ότι το εφαρμοστέο δίκαιο είναι αυτό που ορίζει ποια είναι τα πρόσωπα τα οποία μπορούν να επικαλεστούν ζημία, δεδομένου ότι το στοιχείο αυτό καλύπτει την επίμαχη περίπτωση της κύριας δίκης, όπου οι οικείοι του θύματος υπέστησαν ζημία.

27 Πράγματι, όπως εξέθεσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με το άρθρο 11, στοιχείο ζ′, της προτάσεώς της κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές («ΡΩΜΗ ΙΙ») [COM(2003) 427 τελικό], νυν άρθρο 15, στοιχείο στ′, του κανονισμού Ρώμη ΙΙ, το εφαρμοστέο δίκαιο καθορίζει επίσης τα άτομα που δικαιούνται αποκαταστάσεως της ζημίας την οποία αυτά υπέστησαν προσωπικά. Η εν λόγω έννοια ρυθμίζει ιδίως το αν κάποιο άτομο πέραν του «αμέσου ζημιωθέντος» μπορεί να επιτύχει αποκατάσταση της βλάβης την οποία αυτό υπέστη «εξ ανακλάσεως», ως συνέπεια της ζημίας του θύματος. Η βλάβη αυτή μπορεί να είναι ηθική, για παράδειγμα, η οδύνη που προκαλείται από τον θάνατο οικείου, ή περιουσιακή, για παράδειγμα, η ζημία των τέκνων ή του συζύγου του θανόντος.

28 Λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων αυτών, πρέπει καταρχάς να προσδιοριστεί το εφαρμοστέο δίκαιο σε ένα νομικό γεγονός, ώστε να μπορεί στη συνέχεια να προσδιοριστεί, βάσει αυτού, ποια είναι τα άτομα που υφίστανται ζημία η οποία γεννά δικαίωμα αποκαταστάσεως.

29 Έτσι, η εφαρμογή του δικαίου του τόπου επελεύσεως της άμεσης ζημίας διευκολύνει την επίτευξη του σκοπού, τον οποίο παραθέτει η αιτιολογική σκέψη 16 του κανονισμού Ρώμη ΙΙ, που συνίσταται στην εξασφάλιση της δυνατότητας προβλέψεως του εφαρμοστέου δικαίου, αποφεύγοντας παράλληλα το ενδεχόμενο κατατμήσεως του ζημιογόνου γεγονότος σε διάφορα μέρη διεπόμενα από διαφορετικό κάθε φορά δίκαιο σε συνάρτηση με τον τόπο όπου υφίστανται ζημία άλλα άτομα πέραν του αμέσου θύματος.

30 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού Ρώμη ΙΙ έχει την έννοια ότι, προς προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου σε εξωσυμβατική ενοχή απορρέουσα από τροχαίο ατύχημα, οι ζημίες που συνδέονται με τον θάνατο ατόμου εξαιτίας ενός τέτοιου ατυχήματος εντός του κράτους μέλους του δικάζοντος δικαστηρίου, τις οποίες υφίστανται οι οικείοι του θύματος αυτού που κατοικούν εντός άλλου κράτους μέλους, πρέπει να χαρακτηρίζονται ως «έμμεσα αποτελέσματα» του ως άνω ατυχήματος, υπό την έννοια της εν λόγω διατάξεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

31 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ’ αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές («Ρώμη ΙΙ»), έχει την έννοια ότι, προς προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου σε εξωσυμβατική ενοχή απορρέουσα από τροχαίο ατύχημα, οι ζημίες που συνδέονται με τον θάνατο ατόμου εξαιτίας ενός τέτοιου ατυχήματος εντός του κράτους μέλους του δικάζοντος δικαστηρίου, τις οποίες υφίστανται οι οικείοι του θύματος αυτού που κατοικούν εντός άλλου κράτους μέλους, πρέπει να χαρακτηρίζονται ως «έμμεσα αποτελέσματα» του ως άνω ατυχήματος, υπό την έννοια της εν λόγω διατάξεως.

(υπογραφές)